

НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНИХ РЕСУРСІВ МІСТА

Аналізується проблематика ефективності управління бюджетними ресурсами міст. Виділяються окремі підходи до трактування поняття «ефективності» у бюджетній сфері. Розглядаються напрямки підвищення ефективності управління бюджетним забезпеченням розвитку міст у контексті основних проблем, які виникають у системі формування доходів і використання фінансових ресурсів місцевих бюджетів.

Ключові слова: місцевий бюджет, ефективність управління бюджетними ресурсами, фінансова стійкість місцевих бюджетів, бюджетне планування, бюджетна програма.

Постановка проблеми. Сьогодні в центрі уваги науковців і практиків перебувають бюджети міст, які розглядаються, з одного боку, як самостійні інститути у структурі муніципального менеджменту, з іншого – як фінансова основа розвитку міст. Труднощі формування та виконання місцевих бюджетів в Україні, що спостерігаються впродовж останніх років, поступово набувають системного характеру. При цьому новачки Бюджетного та Податкового кодексів, які позиціонувалися як спрямовані на децентралізацію бюджетної системи держави, не виправили ситуації загалом, а низку проблем на рівні бюджетів міст навіть поглибили. Зазначене зумовило необхідність осмислення проблем ефективності управління фінансовими ресурсами місцевих бюджетів міст і розроблення підходів до підвищення результативності використання бюджетних коштів у контексті завдань їх соціально-економічного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дана проблематика знайшла своє відображення у низці праць українських і зарубіжних дослідників. Зокрема, теоретико-методологічні засади розвитку міст як соціально-економічних систем розроблені у працях Я. Верменича, Л. Веліхова, Т. Заставецького, О. Карлової, Л. Петкової, О. Степаненка, С. Шульц. Особливості функціонування фінансових механізмів забезпечення розвитку міст обласного та районного значення в системі місцевих фінансів України представлені у працях Є. Балацького, Т. Бондарук, О. Васирика, Т. Василієвої, А. Єпіфанова, О. Кириленко, В. Кравченко, І. Лук'яненко, І. Луніної, І. Сторонянської.

Виділення нерозв'язаних раніше частин загальної проблеми. Аналіз наявних наукових напрацювань через призму сучасних викликів дозволяє стверджувати про необхідність поглибленого вивчення теоретичних і прикладних аспектів фінансового забезпечення розвитку продуктивних сил українських міст у частині підвищення рівня їх фінансової спроможності через підвищення ефективності управління бюджетними ресурсами.

Формулювання цілей статті. Метою статті є окреслення проблематики ефективності управління бюджетними ресурсами міст, виокремлення критеріальних умов забезпечення такої

ефективності, визначення напрямків підвищення фінансової спроможності міських поселень у контексті основних проблем, які виникають у системі формування доходів і використання фінансових ресурсів місцевих бюджетів.

Викладення основного матеріалу. Підвищення ефективності та якості управління місцевими бюджетами можна розглядати як сукупність елементів, дій і цілей, які повинні бути спрямовані на забезпечення фінансової стійкості місцевих бюджетів, їх бездефіцитності, спроможності у фінансуванні функцій, які покладені на громаду, досягнення результативності й ефективності видатків місцевих бюджетів тощо. При цьому важливо забезпечити безперервність моніторингу ефективності управління фінансовими ресурсами в системі функціонування місцевих бюджетів на всіх етапах бюджетного процесу. У цьому контексті варто виокремити: 1) забезпечення ефективності управління процесом формування фінансових ресурсів місцевих бюджетів у розрізі всіх джерел їх надходження та акумулювання достатніх обсягів грошових коштів для виконання усієї сукупності функцій та повноважень. Важливо також наголосити на такій складовій управління грошовими потоками бюджету, як узгодження в часі вхідних і вихідних потоків, що дозволяє забезпечити стабільне функціонування соціально-економічної системи регіону; 2) забезпечення ефективності управління процесом використання фінансових ресурсів місцевих бюджетів для фінансування поточних і капітальних витрат; 3) забезпечення ефективності управління фінансовими відносинами, які виникають у процесі формування та використання фінансових ресурсів місцевих бюджетів між державою, регіональними органами влади; органами місцевого самоврядування; суб'єктами економіки – юридичними та фізичними особами тощо. Ідеться про гармонізацію інтересів усіх зацікавлених сторін [6].

Проблематика ефективності управління бюджетними ресурсами набула особливої актуальності на етапах кризового та посткризового періодів функціонування національної економіки, які характеризуються зниженням економічної активності у реальному секторі (що супроводжується скороченням

реальних доходів бюджетів усіх рівнів) та одночасним посиленням навантаження соціальних виплат на бюджет. Зазначене обумовлює розбалансування бюджету та суттєво знижує його стійкість. Крім того, саме в такі періоди особливої ваги для успішного відновлення позитивної динаміки економіки набуває питання здійснення державних інвестицій. Сукупність окреслених проблем суттєво підвищує інтерес до оцінювання ефективності управління фінансовими ресурсами бюджетів.

При здійсненні оцінювання та виборі критеріїв ефективності управління бюджетними ресурсами важливо визначитись із розумінням сутності самого поняття «ефективність». У науковій літературі можна виділити два основні підходи до трактування цього поняття. Найчастіше під ефективністю розуміють відповідність результатів, отриманих від певних дій (чи системної діяльності), поставленим цілям, ступінь наближення результату до мети. Таке трактування ототожнює ефективність з правильністю та успішністю діяльності. Якщо адаптувати цей підхід до місцевих бюджетів, то ефективність управління фінансовими ресурсами місцевих бюджетів можна визначити як виконання бюджетів (у розрізі доходної та видаткової частин загального та спеціального фондів) відповідно до запланованих показників і цільове, у відповідності із затвердженими напрямками, використання коштів бюджету на фінансування соціально-економічних заходів. Звичайно, такий підхід раціональний, адже цільове та в запланованих обсягах використання коштів є обов'язковою умовою одержання бажаного результату. Однак у сучасних умовах такий підхід до розуміння й оцінювання ефективності бюджетних ресурсів не може бути визнаним цілісним, оскільки не пов'язує обсяги фінансування з отриманими результатами.

З огляду на це вважаємо за доцільне при вивченні питань, пов'язаних з ефективністю управління бюджетними ресурсами, розглядати ефективність як співвідношення між отриманим результатом (ефектом) і прикладеними для цього зусиллями. У даному випадку ефективність буде вимірюватися порівнянням обсягу асигнувань з бюджету й отриманого від них бажаного економічного або соціального ефекту. Головною перевагою такого підходу є встановлення чіткого зв'язку між динамікою фінансування і зміною результуючих індикаторів, що створює передумови для коригування бюджетної політики з огляду на одержані результати в межах конкретної адміністративної одиниці.

Зауважимо, що у бюджетному законодавстві саме такий підхід покладений в основу розуміння ефективності видатків бюджету. Так, у Бюджетному кодексі України ефективність розглядається з двох боків: з одного, як досягнення запланованих цілей при залученні мінімального обсягу бюджетних коштів (економічність); з іншого – як досягнення максимального результату з використанням

визначеного бюджетом обсягу коштів (продуктивність) [1]. При цьому норми Бюджетного кодексу визначають, що оцінювання ефективності використання бюджетних коштів має здійснюватися на всіх стадіях бюджетного процесу (ст. 19) шляхом проведення як внутрішнього (ст. 22), так і зовнішнього (ст. 110, 113) контролю.

Однак практична реалізація оцінювання ефективності управління фінансовими ресурсами місцевих бюджетів на основі зіставлення затрат на певну діяльність і отриманого ефекту суттєво ускладнена низкою чинників: по-перше, як правило, ефект від здійсненої діяльності за рахунок бюджетних коштів характеризується багатоаспектністю: тобто ефект від витрат може проявлятися у різних сферах життєдіяльності громади. Особливо це властиво соціальним видаткам місцевих бюджетів (в Україні більше 80% видатків місцевих бюджетів є соціальними). Адже такі видатки часто характеризуються переважно соціальним (зниження соціальної напруги в суспільстві, соціалізація окремих груп громадян тощо), аніж економічним ефектом; по-друге, дуже часто здійснені видатки бюджету можуть дати ефект лише через певний проміжок часу, що потребує врахування часового лагу при проведенні оцінювання ефективності управління фінансовими ресурсами бюджету. Крім того, треба враховувати, що отриманий ефект може бути суттєво розтягненим у часі; по-третє, чи не найбільшою перешкодою для отримання достовірної оцінки ефективності здійснених витрат є ефект синергії – на зміну результуючого індикатора можуть справляти вплив інші чинники, а не лише динаміка бюджетних асигнувань. Зазначене зумовлено вагомістю та роллю місцевих бюджетів, яку вони виконують у структурі суспільних відносин.

Розглянемо напрямки підвищення ефективності управління бюджетним забезпеченням розвитку міст в контексті основних проблем, які виникають в системі формування доходів та використання фінансових ресурсів місцевих бюджетів. Оскільки питання розширення фінансової спроможності бюджетів міст на основі розширення переліку джерел доходів ми свідомо винесли за рамки даної статті, зупинимось на інших положеннях, які є визначальними для досягнення ефективності управління бюджетними коштами на рівні міст.

✓ *Підвищення якості та результативності системи короткострокового планування доходів місцевих бюджетів і подолання проблеми формування нереалістичних планів доходів бюджетів міст.*

Закладення помилок уже на етапі планування доходів місцевих бюджетів зумовлює недоотримання таких надходжень, що суттєво ускладнює процес виконання бюджету впродовж усього звітного періоду. Природа таких помилок полягає у відірваності прогнозів щодо потенційних обсягів надходжень до місцевих бюджетів від реальної соціально-економічної ситуації як в регіоні, так і на макроекономічному

рівні, та затвердженні завідомо нереальних для виконання планів. Як засвідчує порівняння задекларованих обсягів доходів місцевих бюджетів Чернівецької області та їх реального наповнення в розрізі джерел надходжень за 2011 та 2014 рр., переважна більшість місцевих бюджетів області є розбалансованими. При цьому, слід зазначити, що найбільших втрат

доходів зведений бюджет області зазнав від недоотримання надходжень від податку на доходи фізичних осіб (який є основним бюджетоформуючим податком) і від нездійсненого продажу землі (табл. 1). Ситуацію погіршує недоотримання запланованих обсягів міжбюджетних трансфертів.

Таблиця 1

**Виконання плану надходжень до зведеного бюджету Чернівецької області,
2011, 2014 рр., (%) [3,5]**

<i>Джерела доходів зведеного бюджету області</i>	<i>2011 р.</i>	<i>2014 р.</i>
	<i>% виконання плану</i>	<i>% виконання плану</i>
Доходи зведеного бюджету області, всього	92,53	93,7
<i>1. Податкові надходження:</i>	<i>97,39</i>	<i>98,6</i>
Податок на доходи фізичних осіб	94,19	94,1
<i>2. Збори та плата за спеціальне використання природних ресурсів</i>	<i>107,13</i>	<i>99,1</i>
Збір за спеціальне використання лісових ресурсів	115,57	123,8
Збір за спеціальне використання води	143,03	126,1
Плата за користування надрами	98,71	129,4
Плата за землю	106,64	93,3
<i>3. Місцеві податки і збори</i>	<i>101,43</i>	<i>164,8</i>
Єдиний податок	106,34	179,1
<i>4. Неподаткові надходження</i>	<i>108,80</i>	<i>124,9</i>
<i>5. Доходи від операцій з капіталом</i>	<i>26,58</i>	<i>25,9</i>
Кошти від продажу землі	26,25	21,6
<i>6. Офіційні трансферти</i>	<i>99,21</i>	<i>98,6</i>

Особливо гостро питання горизонтальної розбалансованості стоїть для місцевих бюджетів базового рівня – міст, сіл, селищ. У 2014 р. близько 85 бюджетів місцевого самоврядування Чернівецької області виконали бюджет менше, ніж на 90%. Невиконання цих бюджетів вимагає їх перегляду та пошуку додаткового бюджетного ресурсу для їх збалансування.

✓ *Поступове збільшення частки видатків економічного характеру у структурі бюджетів міст.*

На тлі поступового зростання частки соціальних видатків усіх місцевих бюджетів спостерігається поступова втрата їх економічного потенціалу, що не дозволяє формувати передумови для стимулювання розвитку міст. Доволі висока питома вага видатків у соціальну сферу позитивна для суспільства, адже в майбутньому це призведе до розв'язання питань соціально-економічного розвитку та позитивних тенденцій у суспільстві. Та лише за умови переважання видатків інвестиційного характеру (тобто видатків розвитку) у структурі соціальних видатків. На цей час в Україні видатки соціального напрямку націлені винятково на фінансування споживацьких потреб, зокрема, на збільшення розмірів соціальних виплат, наприклад, пенсій, допомоги при народженні дитини тощо та поетапне збільшення розміру мінімальної заробітної плати.

Такий розподіл видаткової частини місцевих бюджетів суттєво знижує можливість «втручання» органів управління на місцях у бюджетний процес, адже переважна більшість цих видатків – це захищені видатки. Загалом вважаємо негативним явищем поступове зростання частки захищених видатків у структурі видаткової частини місцевих бюджетів міст. Так, упродовж 2001 – 2014 рр. частка захищених видатків зросла з 73,5% до 85,4%. А це свідчить про зменшення фінансового ресурсу бюджету, який спрямовується на інші (незахищені) видатки та зменшення частки коштів, що можуть бути спрямовані на інвестиційні цілі.

✓ *Узгодження розподілу повноважень та фінансових ресурсів між рівнями влади та повне фінансове забезпечення делегованих державою місцевому самоврядуванню повноважень.*

Розподіл відповідно до законодавства повноважень місцевого самоврядування на делеговані державні і власні, а відповідно фінансових ресурсів на ті, що враховуються і не враховуються центром при визначенні міжбюджетних трансфертів не сприяв розширенню прав і відповідальності їх органів і територіальних громад за стан вирішення питань місцевого значення. Але проведені зміни в законодавстві не знімають постійно існуючої невідповідності випереджаючого росту видатків місцевих бюджетів з делегованих державних повноважень і поступової передачі цього навантаження з міжбюджетних трансфертів на

закріплені доходи і законодавчої зміни на користь місцевого самоврядування владних повноважень. Так, якщо в 2009-2010 роках делеговані повноваження забезпечувалися лише на 89-86% від реальної потреби, то у 2014 р. – 80%. До основних шляхів подолання цієї проблеми слід віднести наступні:

- формування чіткого механізму фінансування делегованих повноважень та законодавче закріплення чіткого трактування категорії «делеговані повноваження», що унеможливить віднесення до них різних повноважень держави у різні бюджетні роки, адже це дестабілізує ситуацію із прогнозуванням надходжень і витрат місцевих бюджетів;

- надання органам місцевого самоврядування реальної спроможності (зокрема правової) забезпечити підвищення ефективності та результативності видатків шляхом упорядкування мережі та чисельності працюючих у соціально-культурній сфері, упорядкування процесу надання пільг. У багатьох випадках чинне законодавство забороняє скорочувати наявну мережу. З іншого боку, на державному рівні відбувається всебічна регламентація видатків місцевих бюджетів. Галузеві міністерства до сьогодні диктують норми діяльності установ. Багато з норм застарілі, не відповідають демографічній ситуації в країні, зорієнтовані не на споживача послуги, а на утримання установи (педагогічне навантаження, штатні нормативи, які розраховуються із кількості ліжок, класів, книговидачі, а не від попиту на відповідні послуги тощо);

- удосконалення механізму розподілу службовців органів місцевого самоврядування на тих, що виконують делеговані та власні повноваження місцевого самоврядування. В структурі органів місцевого самоврядування наявні організаційні утворення (управління, відділи), що виконують суто державні повноваження, але фінансуються з місцевого бюджету. Місцева влада має дуже обмежений вплив на управління такими організаційними структурами, оскільки їх діяльність регулюються окремими нормативно-правовими актами вищого порядку, а методичне керівництво їх діяльністю здійснюється з рівня центральних органів державної влади. Чисельність працівників вищезазначених організаційних структур в органах місцевого самоврядування складає майже 1/3 від загальної чисельності працюючих;

✓ *Підвищення ефективності капітальних видатків бюджетів міст. Сьогодні наднизькі обсяги таких видатків не спроможні реально вплинути на соціально-економічну ситуацію в містах.*

Протягом трьох останніх років намітилась тенденція до зниження абсолютних обсягів капітальних видатків. Обсяги спрямованих на розвиток коштів неспроможні сформувати імпульси для соціально-економічного розвитку міста. Тут також треба врахувати, що більше половини капітальних видатків – це видатки на капітальний ремонт і реконструкцію.

До негативів слід додати також те, що, як правило, бюджетні інвестиції концентруються в найбільших містах області (обласних центрах), що лише посилює внутрішню соціально-економічну диференціацію в регіонах та залишає обширні периферійні ареали без належного фінансування капітальних видатків.

✓ *Удосконалення та імплементація довгострокового бюджетного планування у практику місцевого бюджетування.*

Пріоритетним завданням бюджетної політики на сьогодні є: переорієнтація державних видатків в напрямі економності, ефективності та результативності. Виходячи з цього, одним із дієвих інструментів підвищення ефективності бюджетної політики в Україні є запровадження програмно-цільового методу планування бюджетів, який сприяє оптимізації видатків бюджету, ефективному фінансуванню соціальних та економічних програм як на державному, так і на місцевому рівні та який орієнтований на досягнення мети відповідно до визначених пріоритетів.

Зазначимо, що впродовж останніх років у питаннях посилення стабільності та управління державними фінансами органами державної влади було здійснено низку кроків, проте перехід, починаючи з 2014 р., на складання бюджету на засадах ПЦМ (поширюється на усі місцеві бюджети) потребував низки змін у бюджетному законодавстві та модифікації підходів у плануванні відповідних фінансових потоків. Чинні урядові накази щодо запровадження ПЦМ складання та виконання місцевих бюджетів, рамково визначають напрями необхідних змін у бюджетному законодавстві як такі, що необхідні для підвищення ефективності функціонування місцевих бюджетів. Окрім того, відсутність чіткої класифікації бюджетних програм на місцевому рівні та однозначних меж у системі оцінок ефективності витрачання бюджетних коштів зумовлюють об'єктивну необхідність удосконалення існуючих показників результативності.

Іншим аспектом озвученої проблеми є постійні зміни в бюджетному процесі, які не сприяють оптимізації державних коштів на певних напрямках реалізації пріоритетів бюджетної політики. Серед ключових причин, які сповільнюють процес бюджетного прогнозування, варто виділити недосконалість правових норм щодо формування бюджету за програмно-цільовим методом. Ключовим елементом програмно-цільового методу є бюджетна програма (сукупність заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети, завдань та очікуваного результату, визначення та реалізацію яких здійснює розпорядник бюджетних коштів відповідно до покладених на нього функцій [2]).

З метою підвищення ефективності використання бюджетних коштів і поліпшення якості управління місцевими бюджетами, треба: удосконалити інструментарій оцінювання бюджетних програм на рівні головних розпорядників; провести інвентаризацію

існуючих державних цільових програм, що виконуються за рахунок місцевих бюджетів іпривести їх у відповідність до наявних обсягів фінансових ресурсів; передбачити в бюджетних програмах розрахунок результативних показників (економічних, соціальних, екологічних і т.д.), яких необхідно досягнути в результаті їх виконання (причому як у кількісному, так і в якісному вираженні) за напрямками і роками; запровадити постійний моніторинг як ефективності використання бюджетних коштів, так і діяльності головних розпорядників та розпорядників нижчого рівня. Ідеться про те, що централізована модель управління фінансовими ресурсами давно продемонструвала свою неефективність, а тому настав час розширити компетенції та посилити відповідальність головних розпорядників. Зазначене зумовлює необхідність упровадження поступових змін, які б, наприклад, дозволяли Міністерству фінансів України встановлювати ліміти, а вже напрями витрачання ресурсів визначали б головні розпорядники бюджетних коштів. Видається, що такий підхід стимулював би їх ефективно використовувати отримані кошти, позаяк нестимуть за це відповідальність.

✓ *Удосконалення системи оцінювання ефективності виконання бюджетних програм.*

Важливим елементом реалізації бюджетної політики як для головних розпорядників бюджетних коштів, так і для розпорядників нижчого рівня є планування. Відповідно до частини 7 статті 20 Бюджетного кодексу України, «якщо реалізація бюджетної програми продовжується у наступних бюджетних періодах, дія порядку використання бюджетних коштів за такою бюджетною програмою (з урахуванням змін до цього порядку, внесених у разі необхідності) продовжується до завершення її реалізації». Відповідно до п. 8 статті 20 чинного Бюджетного кодексу України, «головний розпорядник бюджетних коштів розробляє та протягом 45 днів з дня набрання чинності законом про Державний бюджет України (рішенням про місцевий бюджет) затверджує спільно з Міністерством фінансів України (місцевим фінансовим органом) паспорт бюджетної програми».

Однак, як свідчать результати аналізу, попри законодавче впровадження в Україні важливих елементів «західної» моделі бюджетного планування та прогнозування, на практиці їх зміст викривлений: досить часто планові показники на трирічну перспективу (що використовуються у запитах) носять формальний характер у силу відсутності єдиної методики планування видатків на середньострокову перспективу, прогноз подається як аналітичний матеріал (тобто не має законної сили), а отже, не є обов'язковим для виконання. Зазвичай бюджетна резолюція дисонує зі змістом розробленого бюджету, хоча мала б бути концептуальним документом, що визначає пріоритети бюджетного планування. Як наслідок, середньострокове планування не є вектором бюджетної політики як на національному, так і на регіональному рівні.

Інша сторона озвученої проблеми – відсутність досконалої системи реалістичних показників для оцінювання як окремих завдань, так і бюджетної програми в цілому. Ключовим інструментом планування та індикатором виконання бюджетних програм є показники результативності (кількісні виміри рівня задоволеності послугами у державному секторі, продуктивності, результативності та рентабельності послуг), які за змістом не повинні вимірювати наслідки одноразової дії або вимірювати результати короткострокової діяльності. Однак практика застосування показників виконання бюджетних програм не переконує у відповідності останніх вимогам бюджетування, зорієнтованого на результат, у силу того, що їх змістова наповненість не відповідає їх сутності; важко здійснити об'єктивну оцінку бюджетних програм, а отже, існує потреба розробки реалістичних показників.

✓ *Активізація використання інструментів горизонтального вирівнювання.*

На сьогоднішній день в Україні залишається незадіяним такий інструмент міжбюджетних відносин як горизонтальне вирівнювання – надання трансфертів із одного бюджету до іншого, що не сприяє оптимізації використання фінансового потенціалу шляхом його перерозподілу в межах регіону. Високий рівень залежності місцевих бюджетів і залежність територіальних громад від розподілу по вертикалі окремих видів дотацій, субвенцій та централізованих видатків не дає можливості самостійно здійснювати бюджетний процес на місцевому рівні. Разом з тим, забезпечити всім територіальним громадам бюджетну самостійність без проведення адміністративно-територіальної реформи неможливо через те, що в значній кількості місцевих бюджетів відсутні практично будь-які можливості проведення бюджетного регулювання. У той же час, в Україні самодостатні не тільки бюджети окремих областей і великих міст, але й селищ та невеликих міст. Тому задіяння механізму горизонтального вирівнювання (поряд з одночасним зниження рівня централізації державних фінансів) дозволить без втручання держави перерозподіляти кошти між місцевими бюджетами відповідно до спільних потреб територіальних громад.

✓ *Забезпечення ефективності використання коштів міських цільових програм.*

Важлива роль у системі забезпечення розвитку міст України належить місцевим цільовим програмам, які необхідно розглядати як механізм планування й управління місцевим розвитком. Цей механізм у тій чи іншій формі застосовується у більшості міст світу (у міжнародній практиці більше відомий як територіальні та галузеві стратегії розвитку). Особливістю застосування цього механізму відповідно до українського законодавства є те, що міські цільові програми дають змогу не тільки планувати відповідні видатки місцевих бюджетів, а й залучати додаткове фінансування у вигляді цільових трансфертів з державного бюджету, надходжень у рамках державно-

публічного партнерства чи концесії, інвестицій, кредитів тощо, у такий спосіб збільшуючи обсяги фінансових ресурсів за забезпечення життєдіяльності громади міста.

Незважаючи на свою позитивну суть і потенціал для активізації економічного розвитку міст, місцеві цільові програми, як правило, сьогодні не виконують покладені на них завдання. З огляду на вагомість місцевих цільових програм для розвитку територій та низької результативності їх дії необхідний постійний моніторинг ефективності виконання таких програм на рівні міст. На місцевому рівні оцінювання ефективності реалізації програм проводиться органами місцевого самоврядування, однак уся оцінка зводиться до зіставлення запланованих і фактично використаних обсягів фінансування, що не може слугувати індикатором результативності місцевих програм.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Активізація реформування місцевого самоврядування в Україні ставить у центр уваги науковців і практиків питання досягнення фінансової спроможності міст як передумови забезпечення поточного функціонування та перспективного розвитку. Розв'язання цього питання перебуває, зокрема, і у залежності від ефективності та якості управління місцевими бюджетами, досягнення їх

фінансової стійкості, бездефіцитності, спроможності у фінансуванні функцій, які покладені на громаду тощо. Напрямами підвищення фінансової спроможності міст у контексті основних проблем, які виникають у сфері формування доходів та використання фінансових ресурсів місцевих бюджетів виступають: підвищення касті та результативності системи короткострокового планування доходів місцевих бюджетів та подолання проблеми формування нереалістичних планів доходів бюджетів до ринку запозичень; поступове збільшення частки видатків інвестиційного характеру у структурі бюджетів міст; узгодження розподілу повноважень і фінансових ресурсів між рівнями влади та повне фінансове забезпечення делегованих державою місцевому самоврядуванню повноважень; удосконалення та імплементація довгострокового бюджетного планування у практику місцевого бюджетування; удосконалення системи оцінювання ефективності бюджетних програм; активізація використання інструментів горизонтального вирівнювання у системі міжбюджетних відносин. Сукупність окреслених напрямків дозволить підвищити дієвість бюджетних механізмів фінансування розвитку міст і досягнути дієздатності органів місцевого самоврядування.

Список літератури:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. №2456- VI // Офіційний вісник України. – 2010. – № 59.
2. Мусєєв М.С. Особливості використання програмно-цільового підходу в управлінні розвитком міської інфраструктури / М.С. Мусєєв // Теорія та практика державного управління. – 2013. – Вип. 3 (42). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2013-3/doc/1/18.pdf>.
3. Офіційний сайт міської ради міста Чернівці. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://city.cv.ua/portal/>.

4. Офіційний сайт НБУ. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/>.
5. Офіційний сайт Чернівецького регіонального центру зайнятості. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dcz.gov.ua/chn/control/uk/index>.
6. Сторонянська І.З. Формування бюджетного ресурсу органів місцевого самоврядування: перші результати трансформування податкового та бюджетного законодавства в Україні // Державне будівництво та місцеве самоврядування: Збірник наукових праць. – Харків, 2012. – Вип. 20. – С. 32-40.

Аннотація

Ілона Бабух, Ірина Гавриш

НАПРАВЛЕНИЯ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ БЮДЖЕТНЫХ РЕСУРСОВ ГОРОДА

Анализируется проблематика эффективности управления бюджетными ресурсами городов. Выделяются отдельные подходы к трактовке понятия «эффективности» в бюджетной сфере. Рассматриваются направления повышения эффективности управления бюджетным обеспечением развития меси в контексте основных проблем, которые возникают в системе формирования доходов и использования финансовых ресурсов местных бюджетов.

Ключевые слова: местный бюджет, эффективность управления бюджетными ресурсами, финансовая устойчивость местных бюджетов, бюджетное планирование, бюджетная программа.

Summary

Ilona Babukh, Iryna Gavrysh

DIRECTIONS EFFICIENCY OF BUDGETARY RESOURCES CITY

Analyzes the problems of efficiency of budget resources cities. Provision separate approaches to the interpretation of the concept of "efficiency" in the public sector. Directions improving the management of software development misy budget in the context of the major problems that arise in the system of income and the use of financial resources of local budgets.

Keywords: local budget, the effectiveness of budget resources, financial stability of local budgets, budget planning, budget program.